

за водите не създава условия за нелоялна конкуренция, доколкото начина на ползване на наносните материали зависи от стопанския субект.

Безспорна е практиката на Конституционния съд, че правото по чл. 19, ал. 2 на Конституцията е възможно да бъде съразмерно (пропорционално) ограничавано, когато това се налага за опазването на други особено важни конституционни ценности. Принципът на чл. 19, ал. 2 от Конституцията може да бъде ограничен в своето прилагане. Затова въпросът за прилагането му и възможното ограничаване е изключително важен. Въпросът е за границите на ограничението. Тези граници трябва да са обективно необходими, ясно и безпротиворечиво очертани и да отговарят на критерия пропорционалност. Всяко ограничение следва да бъде основано на принципа на пропорционалност, като формулирането му не трябва да води до ограничаване на търговията и до забрани, които не отговарят на обективна оценка за необходимост и пропорционалност. (Решение 1/2015 по КД 5/2014). Безспорно е, че на чл. 194, ал. 4, т. 1 от Закона за водите не води до ограничаване на търговията или до забрани, а точно обратното.

Заложеният в чл. 19, ал. 2 от Конституцията принцип, който изисква правно, а не икономическо равенство, не е абсолютен и може да бъде ограничаван при наличие на съображения за обществено значими и приоритетни цели (Решение № 11 от 2007 г. по к. д. № 6 от 2007 г., Решение № 5 от 2002 г. по к.д. № 5 от 2002 г., Решение № 6 от 1997 г. по к.д. № 32 от 1996 г., Решение № 3 от 2006 г. и др). Правото на еднакви правни условия за стопанска дейност изисква всички субекти, които осъществяват идентична или сходна дейност в даден отрасъл на икономическата среда, да бъдат поставени при еднакви условия. (Решение 8/2020 по КД 14/2019) . В този аспект ползването на водни обекти, каквото законодателят е определил за изземване на наносни отложения от река Дунав и водохранилища се различава от разглежданото в искането на тричленни състав водоползване и от ползването на водни обекти за заустване на отпадни води. Безспорно е че ползвателите на води и ползвателите на наносни отложения не осъществяват идентична или сходна дейност и не са част от един и същи отрасъл. За нас не може да съществува теоретично и практически една система за измерване на различните ползвания на различните природни ресурси. Ще посочим само, че освен ползването на наносни отложения и ползването на минерални води се заплаща на базата на такси на разрешено ползване (чл. 194 ал.3 от ЗВ).

В заключение на основа всичко изложено считаме, че разпоредбата на чл. 194, ал. 4, т. 1 от Закона за водите не противоречи на чл. 19 ал.2 на Конституцията на Република България.

Разглеждайки въпросът с ползването на наносните материали от река Дунав се чувстваме длъжни да обърнем Вашето внимание, че според нас цялостното регламентиране на тяхното ползване в Закона за водите – чрез разрешителни (чл. 52 ал.1 т.2) срокове на действие на разрешителните (чл. 57 ал.3), изисквания към искането за издаване на разрешителни (чл.60 ал.4 т.2, чл. 118 ж, ал. 2 и 3, чл. 118з) условия за отнемане на разрешителните (чл.79 а, т.6) и начини на плащане на ползването (чл. 194) подлежи на преглед за неговата съобразност с принципа на правовата държава и задълженията на държавата по чл. 15 на Конституцията на Република България за осигурява опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането и разнообразието на живата природа и разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната.

Съгласно трайната практика на Конституционния съд, правовата държава във формален смисъл е държава на правната сигурност, което предполага законите да са ясни точни и непротиворечиви, законовите разпоредби да са съгласувани и да не се създават взаимноизключващи се правни положения (Решение № 1 от 27.01.2005 г. по к. д. № 8/2004 г.; Решение № 7 от 16.06.2005 г. по к. д. № 1/2005 г.; Решение № 4 от 11.03.2014 г. по к. д. № 12/2013 г. и др.). В този смисъл уреждането на ползването на строителни материали като наносни материали от река Дунав чрез Закона за водите и като строителни материали по Закона за подземните богатства създава противоречиви и взаимноизключващи се правни положения. Тук трябва да посочим само различното тълкуване по отношение на вида на собствеността на добиваните материали. Закона за водите не определя вида на собствеността на баластрата и пясъка добити като наносни материали от река Дунав, но ясно ги изключва от обектите изключителна държавна собственост посочени в чл. 14. В същото време Закона за подземните богатства определя строителните материали като изключителна държавна собственост (чл. 3 ал.1 във връзка с чл. 2 ал. 1).

Допълнително можем да посочим несъгласуваност по отношение условията за ползването им - Законът за подземните богатства забранява добивът им от леглата на реките (чл. 3 ал. 1), а Законът за водите го допуска в границите на населените места и в река Дунав (чл. 118 ж ал. 2 и чл.140 ал.3). Двата закона определят и различни изисквания при ползването на баластра и пясък по отношение опазването на околната среда – ЗПБ изисква влязло в сила решение по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), издадено по реда на Закона за опазване на околната среда (чл. 21 ал.7) а Закона за водите изисква единствено „предпроектни проучвания, доказващи, че няма да има негативни влияния върху корабоплавателния път, бреговете, островите и хидротехническите съоръжения“ (чл. 60, ал. 4, т.2).

Липсата на екологични изисквания към ползването на баластра и пясък под формата на наноси от река Дунав съгласно Закона за водите не гарантира същото ниво на защита на околната среда, което държавата осигурява при ползването им като строителни материали по реда на ЗПБ и в този смисъл липсва изпълнение на конституционнозакрепеното задължение за осигуряване опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането и разнообразието на живата природа и разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната.

Много често правното определение на § 1 ал.1 т. 89 от ДР за "наносни отложения" като „динамичен възобновяем запас от твърдия отток, отложен в речното легло по време на пълноводие, с едрина на зърната над 0,1 мм, съставени от неразтворими минерални и скални частици“ води до объркване на характера на този ресурс – наносните отложения са възобновяем запас, защото реките запълват изветото от човека, но са невъзобновяем природен ресурс. В този смисъл ползването на невъзобновяеми природни ресурси трябва да е разумно при условие да не противоречи на задълженията за опазване и поддържане на разнообразието на живата природа. Опасността от това терминологично объркване, което често се среща при ползвателите на ресурси е свързано, че когато в едно речно корито се изнася, независимо по каква причина, част от наносните отложения от дъното на реката, то естествените процеси на ерозия и пренос на наносите от силата на водата отнема същото количество от бреговете на реката и нейните притоци над мястото на изземване. С изземването на дънни наноси се намалява ерозионният базис на реката и течащата вода започва неговото запълване отнемайки твърди материали от дъното и бреговете. Не случайно Закона за водите забранява ползването на наносни материали от дъното на вътрешните реки, освен при реките в регулация на населените места при заплахата от наводнения. В

този случай законодателят в изключил река Дунав от общата забрана с цел поддържане на условията за корабоплаване по река Дунав. Независимо от икономическата полза носена от корабоплаването по река Дунав, осигуряването опазването на околната среда не трябва да бъде пренебрегнато, както е към настоящия момент в Закона за водите.

В заключение желаем да посочим, че според нас цялостната уредба на ползването на наносни материали от река Дунав в Закона за водите не отговаря изцяло на принципа на правовата държава прогласен в преамбюла на Конституцията и задълженията на държавата по чл. 15 на Конституцията на Република България.

С уважение: ·

Златка Николова

/Председател на УС на СНЦ „Зелени Балкани“/